

czwartek, 05.01.2023

Historia Litanii Loretańskiej i Opis Wezwań

Czym jest Litania?

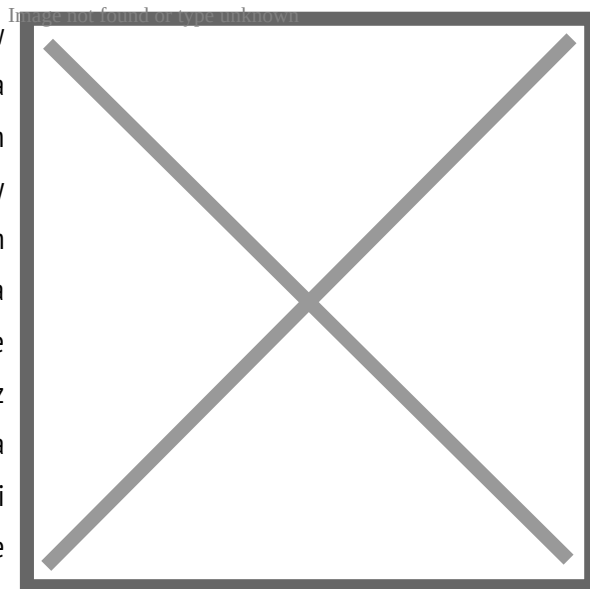
Litania (łac. 'litania' pochodzi z gr. słowa 'XXXXXXXX' błaganie) oznacza dosłownie modlitwę błagalną. Tym, co wyróżnia litanie od innych form modlitwy jest jej konstrukcja, mianowicie złożona jest ona z wezwań. Jeśli chodzi o Litanie Loretańską, zwaną też Litanie do Matki Bożej, to najpierw kierowane są one do Trójcy Świętej, a następnie do Matki Bożej, zaś odpowiedzią na wezwania są zwroty: "Zmiłuj się nad nami" lub "Wysłuchaj nas, Panie" (nie używane w Litanii Loretańskiej) - gdy wezwania są kierowane do Osób Boskich oraz "Módl się za nami" - gdy zwracamy się do Matki Bożej lub innych świętych.

Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii, wypowiadając się o litaniiach, stwierdza: „Wśród form modlitwy do Najświętszej Dziewicy zalecanych przez Kościół znajdują się litanie. Polegają one na dość długiej serii wezwań do Maryi, następujących po sobie w jednakowym rytmie i stwarzających jakby modlitewny strumień uwielbień i błagań. Wezwania bowiem, przeważnie bardzo krótkie, składają się z dwu części: pierwsza jest wychwalaniem (Panno łaskawa), druga - błaganie („Módl się za nami”)”.

Dlaczego Loretańska?

Litania zwana jest „Loretańską” od miasteczka Loreto, znajdującego się w środkowych Włoszech, oddalonego kilkanaście kilometrów od wybrzeża Adriatyku. Miasto stało się słynne przede wszystkim za sprawą Sanktuarium Maryjnego, którego początki sięgają XIII wieku. Wierzono, że właśnie wtedy został przeniesiony przez aniołów do Loreto Domek Nazaretański, w którym przyszła na świat Matka Boża. Okazało się, że legenda ta wcale nie jest taka daleka od prawdy. W archiwach watykańskich znaleziono dokumenty świadczące o tym, że budynek z Nazaretu został przetransportowany drogą morską przez włoską rodzinę noszącą nazwisko Angeli, co po włosku znaczy aniołowie. Cała operacja przeprowadzona była w sekrecie ze względu na niespokojne czasy i strach o to, by cenny ładunek nie wpadł w niepowołane ręce. Była to na tyle skomplikowana akcja, że bez udziału Opatrzności i wojska anielskiego wydaje

się, że była nie do przeprowadzenia. Nie od razu przewieziony budynek znalazł się w Loreto. Trafiał najpierw do dzisiejszej Chorwacji, a dopiero po trzech latach pieczołowicie złożono go w całość w lesie laurowym, stąd późniejsza nazwa Loreto. Nie ulega też wątpliwości, że to ten sam Domek. W XIX w. prowadzono szczegółowe badania naukowe, które w pełni potwierdziły autentyczność tego bezcennego zabytku. Święty Domek Matki Bożej, został umieszczony w przepięknej bazylice, a wewnątrz Świętego Domku, nad ołtarzem, została umieszczona figura Matki Bożej Loretańskiej, przedstawiająca Maryję z Dzieciątkiem na lewej ręce. Figura Matki Bożej Loretańskiej posiada

Do Loreto przybywali sławni święci, m.in. Katarzyna ze Sieny, Franciszek z Pauli, Ignacy Loyola, Franciszek Ksawery, Franciszek Borgiasz, Ludwik Gonzaga, Karol Boromeusz, Benedykt Labre i Teresa Martin. Jest to miejsce szczególnych uzdrowień i nawróceń. Papież Leon X w swojej bulli wystawiał chwałę tego sanktuarium i proklamował wielkie, niezliczone i nieustające cuda, które za wstawiennictwem Maryi Bóg czyni w tym kościele.

Właśnie w tym Sanktuarium Litania Loretańska była szczególnie propagowana i odmawiana przez pielgrzymów. Tam też przybrała ostateczną formę i zaczęła rozchodzić się na cały Kościół. Po raz pierwszy ukazała się drukiem w 1572 r. we Florencji i zawierała 43 wezwania. Pierwsza wzmianka o Litanii do Matki Bożej Loretańskiej w oficjalnych dokumentach Kościoła pojawiła się w 1581r., gdy Ojciec Święty – Sykstus V – w bulli “Redituri” zachęcał do jej odmawiania i udzielał za to 200 dni odpustu. Kolejne odpusty przypisali do niej Pius VII oraz Pius XI w 1932 r. Natomiast papież Benedykt XIV urzędowo ją zatwierdził i zezwolił stosować w publicznym kulcie Kościoła.

Historia wezwań w litanii

Co do samych wezwań, to można wykazać, że niektóre wezwania skierowane do Maryi znajdowały się w Litanii do Wszystkich Świętych. Niestety, zaczęto z czasem do wezwań dodawać różne określenia, które nie zawsze były poprawne teologicznie, co doprowadziło do sytuacji, że w 1631 zakazano wprowadzania wszelkich zmian w litanii bez zezwolenia Stolicy Apostolskiej. Taka restrykcja jednak korzystnie wpłynęła na ujednolicenie i upowszechnienie Litanii Loretańskiej.

Oficjalne wezwania dodane później:

Od zakazu w 1631 roku, do oficjalnie wtedy uznanej wersji Litanii Loretańskiej, dodawano w późniejszym czasie jeszcze następujące wezwania:

- Królowo Różańca Świętego dla bractw różańcowych w 1675 (rozszerzone na cały Kościół w 1883),
- Królowo bez zmyy pierworodnej poczęta dla diecezji mechlińskiej w 1846 (rozszerzone na cały Kościół w 1854),
- Matko Dobrej Rady w 1903,
- Królowo Pokoju w 1917,
- Królowo Wniebowzięta w 1950,
- Królowo świata w 1954, jednak tylko dla niektórych kościołów lokalnych, nie jest to więc oficjalne wezwanie powszechnie obowiązujące,
- Matko Kościoła w 1980,
- Królowo Rodziny w 1995,
- Królowo Polski w 1922, jednak obecne od 1656 roku w poprzedniej wersji Królowo Korony Polskiej,
- Matko Miłosierdzia w 2014, ale tylko dla polskiej wersji litanii.

Litania do Matki Bożej Loretańskiej ostatni aktualny kształt przybrała w 2014 roku, choć nie znaczy to, że za jakiś czas nie zostanie oficjalnie dodane kolejne wezwanie - choć patrząc na częstotliwość dodawania nowych zawołań, raczej nie nastąpi to szybko.

Najnowsze wezwanie

Brzmi ono „Matko Miłosierdzia” i jest umiejscowione po wezwaniu „Matko Łaski Bożej”. Za wprowadzeniem tego wezwania przemawiają racje teologiczne, liturgiczne i pastoralne, ponieważ Maryja, przez fakt bycia matką Jezusa Chrystusa, jest również matką okazanego w Nim Bożego Miłosierdzia (Ef 2,4-10) Skąd pochodzi to wezwanie? Najbardziej znany i rozpoznawany obraz Matki Boże Miłosierdzia znajduje się w Wilnie. Inicjatywa wprowadzenia nowego wezwania wyszła z Białegostoku. Co ciekawe, Białystok od wielu lat jest nazywany Miastem Miłosierdzia dzięki osobie bł. Ks. Michała Sopočki, który spędził tam blisko trzydzieści ostatnich lat swego życia. Tutaj stworzył on podstawy teologiczne kultu Miłosierdzia, a dzięki jego staraniom przesłanie o Bożym Miłosierdziu rozeszło się na cały świat. Białostocka Kapituła Metropolitalna zwróciła się do bp. Edwarda Ozorowskiego, aby Litania Loretańska otrzymała nowe wezwanie. Sprawa została poruszona na 363 Konferencji Episkopatu Polski, czego efektem było wystosowanie przez abp Józefa Michalika (ówczesnego przewodniczącego KEP) prośby do watykańskiej Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów: „W opinii biskupów polskich, umieszczenie takiego tytułu w polskim tekście Litanii Loretańskiej wyrażałoby głęboką i żywą wiarę wiernych w Polsce nie tylko w tajemnicę Miłosierdzia Bożego objawioną w misterium Jezusa - Syna Najświętszej Maryi Panny, ale byłoby kolejnym potwierdzeniem kultu Matki Bożej Miłosierdzia, czczonej szeroko w Polsce, w cudownym obrazie z Wilna, nazywanym również przez Jana Pawła II obrazem Matki Bożej Miłosierdzia.”

8 listopada 2014 roku Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów przychyliła się do tej prośby i zezwoliła, aby w polskiej wersji Litanii do Najświętszej Maryi Panny dodać wezwanie: „Matko Miłosierdzia”.

Wezwania w Litanii Loretańskiej

Litania do Matki Bożej posiada sześć kategorii wezwań.

Kyrie eleison

W 1631 roku ostatecznie ustalono liczbę wezwań, z czasem jednak dodawano kolejne. Litania zaczyna się od wezwań „Kyrie Eleison, Chryste Eleison” oraz inwokacji do Osób Trójcy czyli samego Boga. Ten wstęp ustawia właściwie naszą modlitwę. Przypomina nam, że ostatecznie modlimy się zawsze do Boga i Jego prosimy o zmiłowanie. Jezus założył Kościół, który stanowi Jego Mistyczne Ciało. Pan zaprosił więc ludzi do współdziałania w Jego dziele. Maryja i święci mają swój udział w misji jednania Boga ze światem. Modlitwa do Maryi i świętych ma inny charakter niż ta do samego Boga. Jest to w gruncie rzeczy prośba o modlitwę, o wstawiennictwo, dlatego powtarzamy zwrot: „módl się za nami”. Tytuły sławiące Maryję odnoszą się również do Boga który „uczynił jej wielki rzeczy”. Świętość ma bowiem dwóch autorów: Boga i człowieka. Każdy „komplement” pod Jej adresem jest więc w istocie chwałą Bożą.

Święta Maryjo, Święta Boża Rodzicielko, Święta Panno nad pannami

Te trzy wezwania wywodzą się ze starożytnej Litanii do Wszystkich Świętych. Jest to jakby przedstawienie Maryi i przypomnienie dwóch podstawowych dogmatów maryjnych. Maryja stała się Bożą Rodzicielką, a Jej dziewiczość oznacza najczystsze oddanie się w miłości Bogu.

- „Matko przedziwna” wskazuje na Jej wyjątkowość, Maryja jest arcydziełem Boga. Sam anioł wyznaje jej przedziwność przy zwiastowaniu słowami „Zdrowaś Maryjo, łaski pełna, Pan z Tobą”
- „Matko Chrystusowa”, „Matko Stworzyciela”, „Matko Zbawiciela” – kierują wprost do Jezusa, który jest obiecany przez Boga Mesjaszem i Zbawicielem. Boże macierzyństwo Maryi jest cudem Bożej łaski.
- „Matko łaski Bożej... nieskalana... najczystsza... dziewicza... nienaruszona... najmiłsza... dobrej rady”. Litania Loretańska używa tych tytułów, aby sławić potęgę i delikatność Bożego działania w życiu Maryi. Wezwania te podkreślają krystaliczną czystość Najświętszej Maryi Panny, w której zrodził się Syn Boży.
- „Matko Kościoła” – skazuje on na analogię między Kościołem a Maryją. Maryja zrodziła Zbawiciela, dziś Kościół „rodzi” Jezusa w sercach ludzi, stąd Maryja będąc Matką Zbawiciela jest matką wszystkich wierzących w Kościele.

Sześć wezwań rozwijających tytuł „Panno nad pannami”.

Chodzi tu o dziewictwo Maryi, o postawę Jej oblubieńczej relacji do Boga. Jest „Panną roztropną”, bo odpowiada na Bożą miłość bezgranicznym zawierzeniem, siłą kobiecej miłości, a w tej miłości jest element racjonalny. Jest zarazem „czcigodna, wsławiona, łaskawa, wierna” - Litania Loretańska używa tych określeń, aby sławić oblubieńczą miłość Maryi. „Panno można” - skoro będąc przyjacielem Boga można wyprosić wiele, to co dopiero gdy jest się Jego Matką. Maryja jest potężną współzycielką.

Wezwania o korzeniach biblijnych do których odwołuje się Litania do Matki Bożej:

- „Zwierciadło sprawiedliwości” – w Starym Testamencie sprawiedliwość to synonim świętości. W Litani Loretańskiej to wezwanie ukazuje, że Maryja jest odbiciem sprawiedliwości samego Boga.
- „Stolico mądrości” – w Maryi zamieszkał Jezus – wcielona Mądrość Boga. Dlatego jest Ona stolicą (łac. sedes – oznacza tron, siedzibę, mieszkanie) mądrości Bożej.
- „Przybytku Ducha Świętego” – łac. vas – oznacza naczynie, instrument. Maryja jest duchowym naczyniem napętnionym chwałą Boga i „sławnym pobożnością”.
- „Różo duchowna” – kwiat jest symbolem piękna, życia, delikatności, uroku. Litania do Matki Bożej przez ten tytuł zwraca uwagę na duchowe piękno Maryi.
- „Wieża Dawidowa” – to wezwanie przypomina o żydowskim pochodzeniu Maryi. Król Dawid był dla Izraela symbolem dobrego władcy. Wybudował w Jerozolimie fortecę z obronnymi wieżami. Litania Loretańska nawiązuje do tego faktu i ukazuje, że Maryja jest Wieżą Dawidową, bo w Jej życiu spełniają się proroctwa Mesjasza, Nowego Dawida.
- „Wieża z kości słoniowej” – określenie to nawiązuje do Pieśni nad pieśniami. Kość słoniowa to szlachetny materiał, a wieża kojarzy się z siłą, obroną, górowaniem nad ziemią. Litania do Matki Bożej ukazuje, że Maryja jest obronną „fortecą” przeciwko atakom Złego.
- „Domie złoty” – to wezwanie kojarzy się ze skromnym, ale najcenniejszym domem w Nazarecie.
- „Arko przymierza” – aluzja biblijna, nawiązująca do skrzyni, w której Izraelici przechowywali tablice z przykazaniami. Był to symbol przymierza z Bogiem i znak Jego obecności wśród ludzi. Litania Loretańska ukazuje Maryję, jako nową „arkę”, bo nosiła w sobie

- „Bramo niebieska” – tytuł wskazuje na niebo, dokąd Maryja została wzięta z duszą i ciałem.
- „Gwiazdo zaranna” – łac. stella matutina określało w starożytności Wenus (planeta ta jest widoczna nad horyzontem przed wschodem słońca). Litania do Matki Bożej, wskazuje, że Maryja poprzez swoje niepokalane poczęcie jest zwiastunką nadchodzącego odkupienia.
- „Uzdrowienie chorych”, „Ucieczko grzesznych”. „Pocieszycielko strapionych”, „Wspomożenie wiernych” i wcześniejsze „Przyczyno naszej radości” ukazują Maryję jako tę, która wyprasza nam u Boga szczególne łaski i wspomaga w różnych okolicznościach życia. Litania loretańska ukazuje Maryję obecną w różnych sytuacjach naszej codzienności, gdy jestem chory, strapiony, gdy upadam, ale też gdy wypełnia mnie radość.

Wezwania odnoszące się do królewskiej godności Maryi.

Litania do Matki Bożej podkreśla też królewskość Maryi, odnosi się ona do Jej wyjątkowego udziału w królowaniu Chrystusa. Maryja jest ponad aniołami, patriarchami, prorokami, apostołami, męczennikami, wyznawcami, dziewicami i wszystkimi świętymi, ponieważ wyprzedza wszystkich w miłości i pokornej służbie Bogu i ludziom. Jej modlitwa wyprasza pokój, chroni rodziny. W pobożności maryjnej wyjątkowe miejsce zajmuje Różaniec (wskazuje na to tytuł „Królowo Różańca św.”). Polacy zaś czczą Maryję jako patronkę ojczyzny (tytuł „Królowo Polski”).

Podsumowanie

Litania Loretańska, znana również jako Litania do Matki Bożej, jest w Polsce bardzo popularną formą modlitwy. Tym co ją wyróżnia, jest wielka głębia ukazana w każdym wezwaniu, dzięki czemu można tę modlitwę wręcz kontemplować. Inną piękną rzeczą jest to, że wychwalając Maryję i prosząc Ją o wstawiennictwo, wychwalamy Boga Ojca, który dał Ją za Matkę nie tylko dla Zbawiciela, ale też dla każdego z nas. Skoro naszym życiem ma być naśladowanie Jezusa Chrystusa, a On miał Maryję za matkę, to czyż również i my nie powinniśmy? A jak dowiedzieć czegoś więcej o Niej? Litania Loretańska jest pięknym źródłem zarówno informacji, jak i modlitwy